

Lähetäjä: Taina Pieski <taina.pieski@utsjoki.fi>

Lähetetty: tiistai 8. marraskuuta 2022 15.02

Vastaanottaja: Koskinen Johannes <johannes.koskinen@eduskunta.fi>; Pirttilahti Arto <Arto.Pirttilahti@eduskunta.fi>; Kiviranta Esko <Esko.Kiviranta@eduskunta.fi>; Adlercreutz Anders <Anders.Adlercreutz@eduskunta.fi>; Eloranta Eeva-Johanna <Eeva-Johanna.Eloranta@eduskunta.fi>; Hopsu Inka <inka.hopsu@eduskunta.fi>; Multala Sari <Sari.Multala@eduskunta.fi>; Mäkelä Jani <Jani.Makela@eduskunta.fi>; Ranne Lulu <lulu.ranne@eduskunta.fi>; Sarkomaa Sari <Sari.Sarkomaa@eduskunta.fi>; Viitanen Pia <Pia.Viitanen@eduskunta.fi>; Essayah Sari <Sari.Essayah@eduskunta.fi>; Lohikoski Pia <pia.lohikoski@eduskunta.fi>; Filatov Tarja <Tarja.Filatov@eduskunta.fi>; Savio Sami <Sami.Savio@eduskunta.fi>; Järvinen Heli <Heli.Jarvinen@eduskunta.fi>; Ikävalko Hellevi <hellevi.ikavalko@eduskunta.fi>

Aihe: Utsjoen Lohikeskus - joululahjarahoitus

Hyvät valtiovarainvaliokunnan jäsenet,

Suomen pohjoisin ja ainoa saamelaisenemmistöinen kunta Utsjoki ajautui äkillisen rakennemuutoksen tilaan keväällä 2021 Tenojoen lohestuskiellon seurauksena. Kielto on jatkumassa jo kolmatta kesää, eikä lohikantojen elpymisen tulevaisuutta voida ennustaa. Kalastuskiellon negatiiviset vaikutukset aluetaloudelle ovat jopa 5 milj. euroa vuodessa. Ensi kesän lohenkalastuskiellon jälkeen talousalueen menetykset nousevat jo 15 miljoonaan euroon. Kunta tai alueen yritykset eivät ole saaneet valtion tukea kriisistä selviytymiseen.

Lohiturismi on ollut Utsjoen matkailuelinkeinon kivijalka ja tärkeä tulonlähde paikallisille. Viime vuosien taloudellista ahdinkoa on syventänyt koronapandemia, hiljentäen kansainvälisen matkailun ja pysäyttäen lähes kahdeksi vuodeksi yhden tärkeimmistä tulonlähteistä, rajakaupan.

Utsjoen pääelinkeinot ovat rajakauppa, luontaistalous ja matkailu. Utsjoella kalastuksen merkitys on kulttuurisesti ja taloudellisesti huomattavasti suuri. Tenon lohestuskielto vaikuttaakin syvästi sekä kunnan että alueen asukkaiden talouteen, mutta myös elävän paikalliskulttuurin harjoittamiseen, millä on tutkitusti välitön vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

Monisatavuotinen rikas lohestusperinne ja siihen liittyvä kulttuurinen ja kielellinen osaaminen ovat todellisessa vaarassa hävitä kalastuskiellon ja perinnetiedon osaajien ikääntymisen myötä. Pysyvästi ja asianmukaisesti resursoitu Lohikeskus ja sen suunnitelmallinen kehittäminen tukisivat alueen elinvoiman sekä jokisaamelaisen kulttuurin säilymistä.

Esitys Lohikeskuksen perustamiseksi

Utsjoki suunnittelee Tenojoen rannalle perustettavaa Lohikeskusta, joka toimisi Tenon lohenkalastuksen ja perinnetiedon asiantuntija- ja yhteistyöorganisaationa kansallisesti ja kansainvälisesti. Samalla sillä olisi tärkeä tehtävä saamelaisen perinnetiedon ylläpitäjänä ja aktiivisena kehittäjänä paikallisella tasolla. Lohikeskus voisi toimia Tenon lohestuksen asiantuntija- ja yhteistyöorganisaationa Tenon kalatalousalueelle ja eri valtionhallinnon toimijoille ja tutkimuslaitoksille. Se voisi palvella esimerkiksi LUKEn tutkimus- ja yhteistyötarpeita sekä toimia paikallisena lohestuksen asiantuntijana esimerkiksi aluehallinnon organisaatioille kuten ELY-keskukselle.

Lohikeskuksen tehtävänä olisi tallentaa, elvyttää, ylläpitää ja edelleen kehittää lohen kalastusperinnettä ja sen pohjalta ponnistavia uusia elinkeinoja. Lohikeskus palvelisi laajasti perinnetiedon haltijoita ja paikallisyhteisöjä, kouluja, matkailua, ja kunnan rajat ylittävää yhteistyötä.

Utsjoella on jo huomattavan paljon Tenon kalastukseen liittyvää arvokasta esineistöä, kuvamateriaalia ja äänitteitä. Lisäksi eri arkistoissa ja tutkimuslaitoksissa ympäri Suomen on valtava määrä Utsjoen

saamelaisten haastatteluja. Lohikeskus palvelisi tämän arvokkaan ja rikkaan kulttuuriperinnön palauttamista ja esille saattamista Utsjoen saamelaisyhteisöjen, elinkeinoelämän ja matkailun käyttöön.

Lohikeskuksen perustaminen tukisi perustuslain mukaista saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää kalastusperinteeseen liittyvää kieltään ja kulttuuriaan Tenon pyynnin rajoituksesta huolimatta. Lohikeskus vastaisi myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanottoon (11.5.2022) Tenon kalastuskieltoa koskevan lakiesityksen käsittelyn yhteydessä: Valtioneuvoston on syytä selvittää, millaisilla muilla toimilla saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan voidaan tukea ja edistää kalastuksen rajoittamisesta huolimatta.

Esitämme selvityshanketta, jonka aikana suunnitellaan rakennus, lohikeskuksen tehtävä ja sisältökonsepti. Selvityshankkeen budjetti on 400 000 €.

Tarkempia tietoja hankkeestamme liitteessä. Toivomme valtiovarainvaliokunnalta myönteistä suhtautumista hankkeeseemme, joka osaltaan vahvistaisi Suomen ja EU:n pohjoisimman kunnan elinvoimaa.

Annan mielelläni asiasta lisätietoja

Ystävällisin terveisin

Taina Pieski
Kunnanjohtaja, Gielddahoavda
puh. +358 50 5351574
taina.pieski@utsjoki.fi
Utsjoen kunta
PL 41, 99981 Utsjoki

